

Leereffecten

We hebben de indruk dat door deze werkwijze vooral het zelfstandig werken en het zelfstandig leren toenemen. De docenten Engels vinden het wel eens moeilijk om af te kijken van wat de gebruikte leergang voorschrijft.

De ervaringen van de aan het POVO-project deelnemende docenten heeft er toe geleid dat we in het cursusjaar 2000-2001 met het project zijn doorgegaan. Met de kennis en ervaring van het eerste jaar probeerden we het tweede jaar oude fouten te vermijden en van nieuwe fouten te leren. De opzet werd dan ook iets anders dan hierboven beschreven. We hebben het project uitgebreid naar 3 brugklassen en 9 collega's. In de brugklassen zitten nu ook leerlingen die niet op een bij het project betrokken basisschool gezeten hebben.

Ook *The Digital Classroom* is opnieuw opgezet. Er is meer scheiding aangebracht tussen de vakken door het gebruik van verschillende studiewijzers. Het eerste jaar lag de nadruk meer op de vakken Aardrijkskunde en Biologie, nu meer op het gebruik van Engels.

Het project was bevorderlijk voor de uitwisseling tussen het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en de lerarenopleiding van De Driestar. Binnen de school stimuleerde het de integratie van vakken in de onderbouw (basisvorming). Het project is nog vrij nieuw, maar we zijn best te spreken over de resultaten tot nu toe.

Om een indruk te krijgen van *The Digital Classroom* surft u naar <www.driestarcollege.nl>; onder het kopje 'Lesmateriaal' vindt u een demo-versie van TDC die regelmatig wordt bijgewerkt.

Het Driestar College in Gouda ontving begin dit jaar op de jaarvergadering van de VLLT voor *The Digital Classroom* het Europees label voor innovatief talenonderwijs 2000, een talenprijs van de Europese Commissie. De jury prees de breedte van het project. Ook de samenwerking van docenten van verschillende vakken was een onderscheidende waarde.

Het thema voor de talenwedstrijd 2001 is 'onderwijs in mondelinge communicatie'. De uitreiking vindt plaats aan het eind van het jaar, tijdens de afsluitende manifestatie van het Europees Jaar van de Talen (de uiterlijke inschrijfdatum was 30 september 2001). Meer informatie is te lezen op <www.talenprijs.com>. Of neem contact op met Rita Adolfs van het NaB-MVT, tel 053-4840418, e-mail <r.adolfs@nabmvt.nl>.

Anco van Moolenbroek van het Driestar College ontvangt uit handen van juryvoorzitter Theo van Els het Europees Talenlabel 2000. Foto: Fotobureau 't Sticht.

Leerling in een ISK. Foto: Ab Luiken

Remedial teaching voor tweede-taalleerders

Corinne Sebregts

Een goede beheersing van het Nederlands is voor leerlingen in het voortgezet onderwijs een belangrijke voorwaarde om hun opleiding succesvol te doorlopen. Leerlingen van 12 tot 16 jaar die het Nederlands niet of onvoldoende beheersen, worden daarom meestal geplaatst in een Internationale Schakelklas (ISK) om daar eerst Nederlands te leren en vervolgens uit te stromen naar een opleiding die past bij hun capaciteiten en interesses.

Hoewel veel leerlingen de ISK zonder problemen doorlopen, constateren docenten ook dat er leerlingen zijn die bepaalde deelvaardigheden van het Nederlands, zoals spelling en lezen niet onder de knie krijgen. Vaak wijt men de leerproblemen aan het feit dat de leerling sociaal-emotionele problemen heeft en daardoor niet aan leren toekomt, maar er zijn ook leerlingen waarvan men meer verwacht.

Yasmin

Een voorbeeld van zo'n leerling is Yasmin, een Somalisch meisje van 15 jaar, die inmiddels anderhalf jaar op de ISK onderwijs volgt. Yasmin wordt door de docenten omschreven als een prettige leerlinge die tijdens de les erg haar best doet om zo goed mogelijk te presteren. Ook doet ze naast haar huiswerk wel eens op eigen verzoek extra taken om haar Nederlands te verbeteren. Wellicht door haar leergierigheid heeft ze al een aardige woordenschat opgebouwd en kan ze mondeling goed communiceren in het Nederlands.

Yasmin wil na de ISK graag een opleiding 'administratie' gaan doen, maar ze zal het volgend schooljaar terug moeten keren op de ISK. Ze maakt veel schrijffouten en lijkt ook moeite te hebben met lezen. De docenten vinden Yasmin pienter genoeg om na de ISK binnen het Regionaal Opleidingscentrum (ROC) de richting administratie te kiezen. Haar spelling- en leesvaardigheid zijn echter een struikelblok, ook al zou Yasmin, zeker gezien haar inspanningen, beter moeten kunnen presteren.

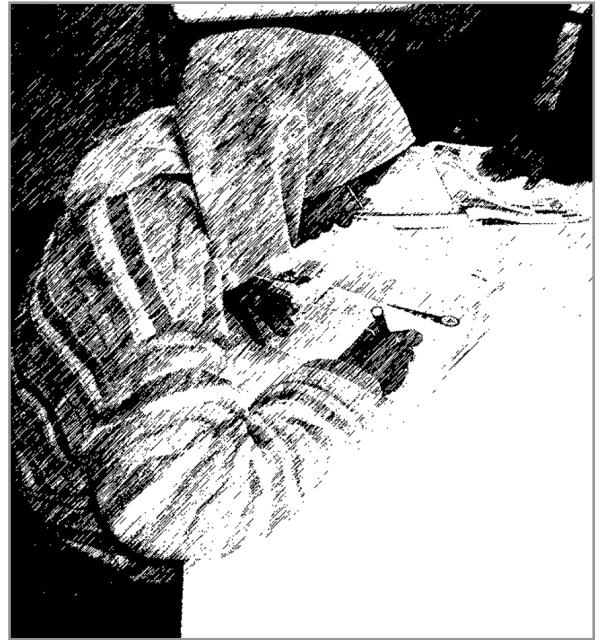
Onderzoek

Een leerling als Yasmin valt op door de discrepantie tussen inspanningen, beheersing van mondelinge vaardigheden en haar schrijf- en leesvaardigheid. Blijkbaar heeft ze moeite met het verwerven van de taalvaardigheden, die een beroep doen op de koppeling van klanken aan letters en het omzetten van geschreven taal in klanken.

Een remedial teacher kan door middel van een diagnostisch onderzoek de lees- en spellingsproblemen van Yasmin in kaart brengen en mogelijk remedieële hulp bieden. Hoe dat in zijn werk kan gaan, wordt hieronder met betrekking tot de spellingsproblematiek beschreven. Overigens is de werkwijze afgeleid van het handelingsplan dat is voorgeschreven door de Landelijke Beroepsvereniging van Remedial Teachers (LBRT).

Anamnese

In het geval van Yasmin moet worden nagegaan welk onderwijsaanbod ze tot dan toe heeft gehad, op welke wijze de leerstof is aangeboden en welke keuzes er in het verleden zijn gemaakt om tegemoet te komen aan haar leerbehoefte. Yasmin is bijvoorbeeld een aantal keren verplaatst naar een andere groep omdat daar veel werd geoefend met lezen en schrijven. Door na te gaan op welke manier die oefening werd vormgegeven, kan geconcludeerd worden welke aanpak wel en welke niet tot resultaat heeft geleid. Ook is het van belang de

schoolgeschiedenis van de leerling in het land van herkomst na te gaan. Zo heeft Yasmin in Somalië maar een paar jaar onderwijs gevolgd. Ze is mogelijk in het Somalisch onvoldoende gealfabetiseerd en heeft daarvoor de deelvaardigheden die ook nodig zijn voor het lezen en het schrijven in het Nederlands nog onvoldoende onder de knie.

Orthodidactisch onderzoek

Als er een duidelijk beeld bestaat van de situatie van de leerling, dan kan begonnen worden met het orthodidactisch onderzoek. Een orthodidactisch onderzoek stelt vast welke deelvaardigheden de leerling onvoldoende beheerst en of hij/zij überhaupt in staat is die vaardigheden te verwerven. Het onderzoek naar de leerbaarheid is een vast onderdeel van een orthodidactisch onderzoek. Het is immers zinloos aan remediering van bepaalde vaardigheden te beginnen als de leerling niet in staat is ze te verwerven.

Bij Yasmin bestaat de fase van toetsing onder andere uit het maken van een diagnosedictee. Het vinden van een goed dictee is lastig. Er moeten woorden in zijn opgenomen die Yasmin kent en de woorden moeten zo gekozen zijn dat Yasmin alle mogelijke spellingsregels en –strategieën moet toepassen om het dictee foutloos te schrijven.

Diagnostisch gesprek

Direct na het schrijven van de dicteewoorden vindt een diagnostisch gesprek plaats. De leerling wordt daarbij

gevraagd het dictee door te nemen en een oordeel te geven over de spelling van het woord door de woorden met kleuren te markeren. Yasmin krijgt een blauwe, groene en oranje markeerstift om aan te geven hoe ze de spelling van de woorden in haar dictee beoordeelt. De woorden waarvan ze zeker weet dat ze ze goed heeft geschreven, markeert ze met een oranje stift. Woorden waarover ze twijfelt, krijgen een blauwe markering en woorden die volgens Yasmin zeker fout geschreven zijn, krijgen een groene streep. De remedial teacher vraagt Yasmin hoe ze tot de spelling van bepaalde woorden is gekomen en kan zo achterhalen welke spellingstrategieën Yasmin hanteert. Het oordeel van Yasmin over haar spelling van een woord, haar argumenten voor het kiezen van een bepaalde spelling en de constatering dat het al dan niet foutloos is geschreven, geeft informatie over de manier waarop Yasmin met het schrijven van Nederlandse woorden omgaat.

Foutenanalyse

Niet alleen het oordeel van Yasmin over haar spelling is nodig om een goed beeld van haar spellingsproblemen te krijgen. Het classificeren van de fouten die Yasmin in het dictee maakt, geeft inzicht in de aard van de gemaakte fout. Het kan zijn dat Yasmin letters schrijft voor klanken die niet in het woord voorkomen, of dat ze 'vergeet' bepaalde klanken in letters om te zetten, waardoor er letters aan het woord ontbreken. Ook maakt ze mogelijk fouten met het in goede volgorde omzetten van klanken in letters. Als Yasmin aangeeft dat ze het woord 'kaart' heeft gespeld als 'kraat', omdat ze heeft geschreven wat ze hoorde, dan kan het zijn dat ze moeite heeft met het vasthouden van een klankbeeld in het auditief geheugen, zodat ze bij het analyseren van het klankbeeld in losse klanken het klankbeeld 'kwijtraakt' en dus niet meer precies weet wat de ordening van de lettertekens precies moest zijn. Als uit de foutenclassificatie naar voren komt dat deze fout steeds voorkomt, dan weet de remedial teacher dat met Yasmin gewerkt moet worden aan het analyseren van klankbeelden in klanken en het omzetten van klanken in letters.

Remediëring

Als duidelijk is welke deelvaardigheden Yasmin onvoldoende beheerst, moet gezocht worden naar manieren om die deelvaardigheden aan te bieden en te oefenen. Het zoeken naar de juiste materialen om dit te doen, leidt vaak tot een teleurstelling. Er is maar weinig bruikbaar op de markt voor NT2-leerlingen, zodat het mees- te materiaal zelf gemaakt moet worden. Dat is niet altijd

eenvoudig, mede omdat het moeilijk is in te schatten op welke manier de leerling zich een deelvaardigheid het best eigen maakt.

Het komt vaak voor dat ISK-leerlingen niet slechts één deelvaardigheid onvoldoende beheersen, maar meerdere problemen hebben. Een leerling die moeite heeft met het analyseren van klankbeelden in losse klanken, heeft vaak ook moeite met het identificeren en omzetten van klanken in lettertekens, met name als het gaat om klinkers en tweetekenklanken.

Opleidingstraject RT NT2

Hoewel er in het NT2-veld steeds meer aandacht komt voor 'moeilijk lerende' leerlingen, lijkt die aandacht zich te beperken tot de groep leerlingen die weinig intellectuele capaciteiten hebben en wier uitstroomperspectief het praktijkonderwijs is. Leerlingen als Yasmin die moeite hebben met het verwerven van bepaalde (deel)taalvaardigheden dreigen buiten de boot te vallen. Om dit te voorkomen en NT2-docenten in staat te stellen deze leerlingen remediële hulp te geven, is bij het Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (OSO) in september 2001 de opleiding 'Remedial teaching voor tweede taalleerders' gestart.

Het traject richt zich niet uitsluitend op technisch lezen en spelling, maar bevat ook modules als 'begrijpend en studierend lezen', 'moderne vreemde talen' en 'rekenen/wiskunde'. Ook zijn binnen het opleidingstraject modules opgenomen om de student te leren leer- en gedragsstoornissen te herkennen en met collega's een handelingsplan op te zetten, zodat er naar een structurele oplossing gezocht kan worden.

Netwerk

Om er voor te zorgen dat iedereen die met NT2-leerlingen werkt profijt heeft van de kennis die er al bestaat, start het Fontys OSO in september 2001 een netwerk 'RT NT2', dat in eerste instantie de vorm heeft van een website. Binnen het netwerk RT NT2 kunnen de deelnemende remedial teachers ervaringen, materialen en instrumenten uitwisselen.

Door enerzijds remedial teachers op te leiden en anderzijds al het bestaande te gebruiken, wil OSO er aan bijdragen dat leerlingen als Yasmin die in het ISK-onderwijs dreigen te stagneren de hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben om in het Nederlandse onderwijs te slagen.

Geïnteresseerden in het opleidingstraject en/of het netwerk RT NT2 kunnen contact opnemen met het Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, tel 0877-877 133 of e-mail <csrvl@wish.net>.